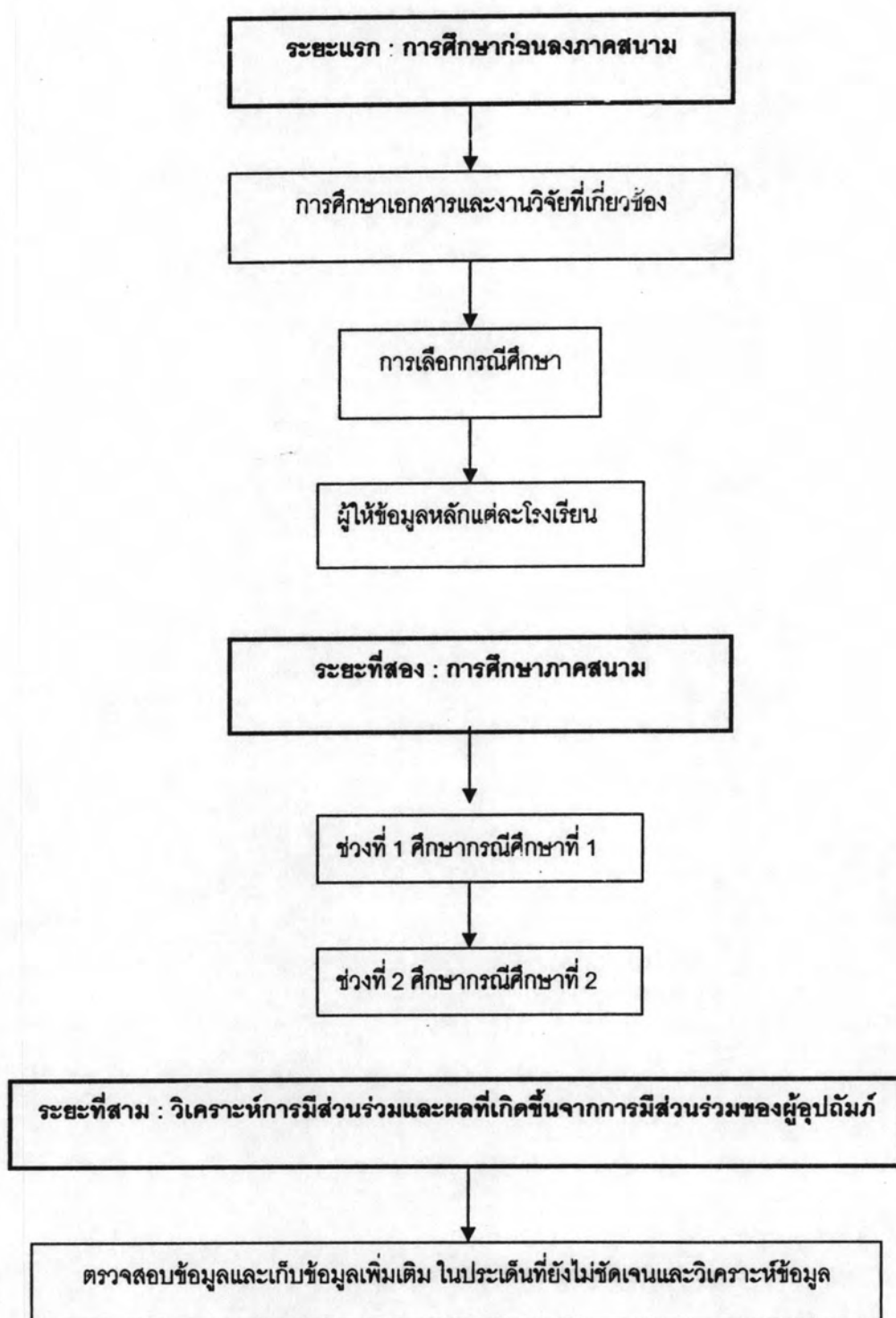

บทที่ 3

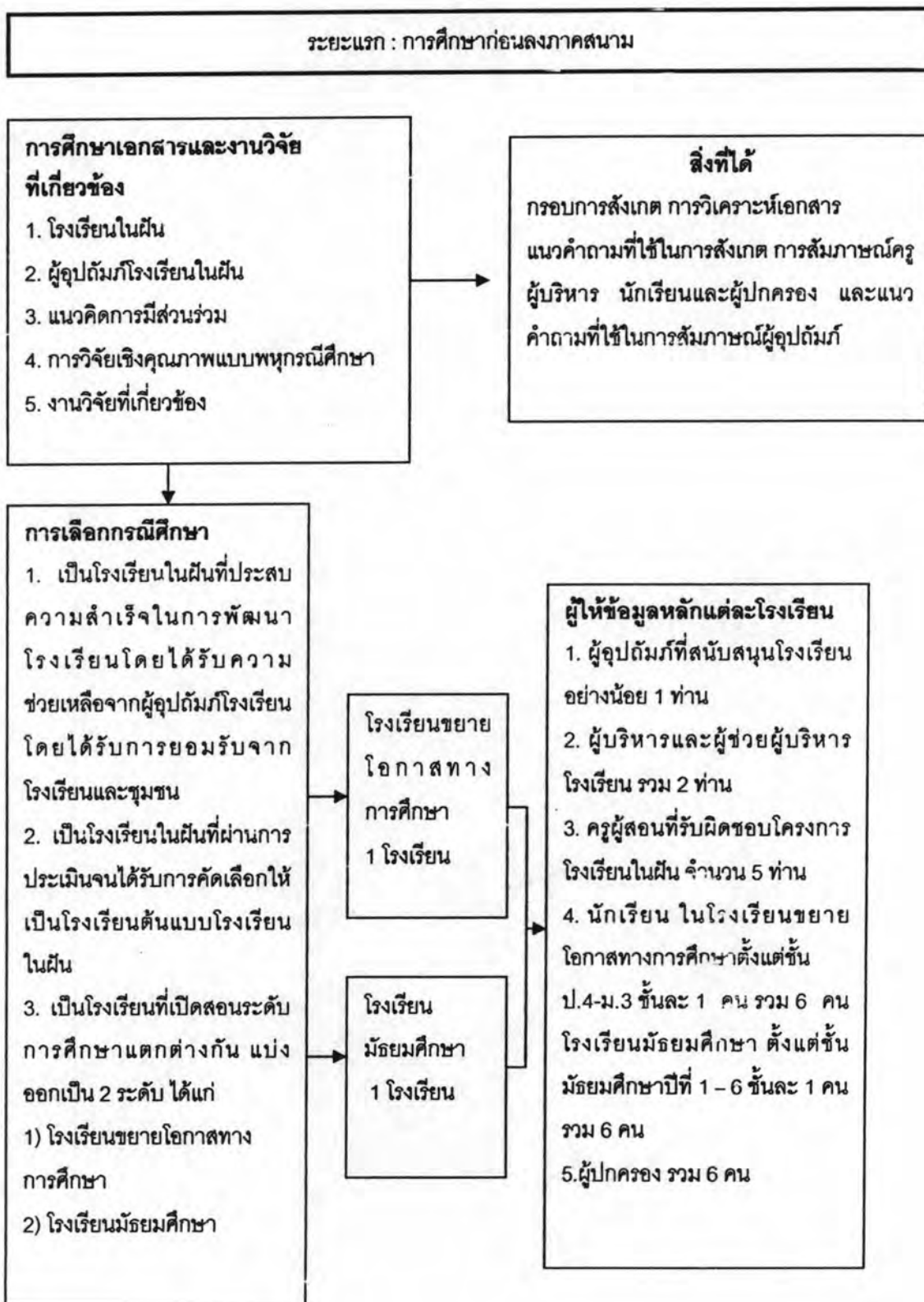
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Approach) ซึ่งเป็นวิธีที่มีลักษณะสำคัญคือ เป็นการแสวงหาความรู้โดยพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมตามสภาพความเป็นจริงทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ของสภาพแวดล้อมนั้น วิธีนี้จะสนใจด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคล (สุภางค์ จันทวานิช, 2543) ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study) ซึ่งจะทำให้ได้สารสนเทศที่ต้องการอย่างหลากหลายจากกรณีศึกษาที่ต่างกัน

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และแบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม เพื่อกำหนดกรอบในการสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร และแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ระยะที่สอง เป็นการศึกษภาคสนาม โดยได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลในบริบทโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 1 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของพื้นที่กรณีศึกษาได้แก่ สภาพทั่วไปของชุมชนที่บริบทตั้งอยู่ สภาพทั่วไปของโรงเรียน ครู นักเรียน การจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน และข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ผลของการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรค ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ ช่วงที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลในบริบทกรณีศึกษาที่ 2 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ โดยทำการศึกษาเช่นเดียวกับกรณีศึกษาที่ 1 ระยะที่ 3 ทำการตรวจสอบ วิเคราะห์และสรุปการมีส่วนร่วมและผลจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรค ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังแผนภาพที่ 4 และรายละเอียดในแต่ละระยะทั้ง 3 ระยะ ดังแผนภาพที่ 5-7 ดังนี้

แผนภาพที่ 6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แผนภาพที่ 7 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะแรก

ระยะที่สอง : การศึกษามาศานาม

ช่วงที่ 1

<p>กรณีศึกษาที่ 1 สังเกต - สภาพแวดล้อมของโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียน สัมภาษณ์-ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้อุปถัมภ์ วิเคราะห์เอกสาร-รายงานสรุปผลโครงการวิจัย แผนการดำเนินงานของโรงเรียน รายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน บันทึกการประชุม และเอกสารของผู้อุปถัมภ์ สนทนากลุ่ม-นักเรียน</p>	<p>แหล่งข้อมูล : ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้อุปถัมภ์และเอกสาร เครื่องมือ : แนวการสังเกต แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และแบบการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย</p>	<p>สิ่งที่ได้ 1) สภาพทั่วไปของโรงเรียน การบริหารจัดการภายในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์ 3) ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ 4) ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรค 5) ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหา</p>
--	--	---

ช่วงที่ 2

<p>กรณีศึกษาที่ 2 สังเกต - สภาพแวดล้อมของโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียน สัมภาษณ์-ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้อุปถัมภ์ วิเคราะห์เอกสาร-รายงานสรุปผลโครงการวิจัย แผนการดำเนินงานของโรงเรียน รายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน บันทึกการประชุม และเอกสารของผู้อุปถัมภ์ สนทนากลุ่ม-นักเรียน</p>	<p>แหล่งข้อมูล : ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้อุปถัมภ์และเอกสาร เครื่องมือ : แนวการสังเกต แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และแบบการวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย</p>	<p>สิ่งที่ได้ 1) สภาพทั่วไปของโรงเรียน การบริหารจัดการภายในโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนของผู้อุปถัมภ์ 3) ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ 4) ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรค 5) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา</p>
--	--	--

ระยะที่สาม : วิเคราะห์การมีส่วนร่วมและผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

ตรวจสอบข้อมูลและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบาย การมีส่วนร่วมและผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วม ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรค ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์

แผนภาพที่ 9 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่สาม

1. การคัดเลือกกรณีศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบพหุกรณีศึกษา โรงเรียนกรณีศึกษาได้มาโดยการคัดเลือกจากโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 921 โรงเรียน โดยมีโรงเรียนที่ได้รับการอุปถัมภ์ถึง 284 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548: 38) ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนกรณีศึกษาจำนวน 2 โรงเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อให้ได้โรงเรียนกรณีศึกษาดังต่อไปนี้

1. เป็นโรงเรียนในฝันที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนโดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้อุปถัมภ์โรงเรียน และได้รับการยอมรับจากโรงเรียนและชุมชน
2. เป็นโรงเรียนในฝันที่ผ่านการประเมินจนได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน
3. เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับการศึกษาแตกต่างกัน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่
  - 1) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3
  - 2) โรงเรียนมัธยมศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
4. เป็นโรงเรียนที่มีบุคคลหรือองค์กรที่สมัครใจให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่โรงเรียนในฝันด้านพลังทรัพย์อย่างน้อย 1 คนหรือ 1 องค์กร
5. ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งผู้อุปถัมภ์ให้ความร่วมมือ เต็มใจ และให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอคำปรึกษาในการคัดเลือกโรงเรียนกรณีศึกษา จากศึกษานิเทศก์หัวหน้าฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ ศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและเชิญชวนหน่วยงานต่างๆ เข้ามาเป็น

ผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในฝัน และประเมินโรงเรียนในฝันเพื่อรับรองการเป็นต้นแบบโรงเรียนในฝัน จากเกณฑ์ในการคัดเลือกดังกล่าว ศึกษานิเทศก์ฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ได้ทำการคัดเลือกโรงเรียนกรณีศึกษาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา คือ โรงเรียนในฝันวิทยา (นามสมมติ) สำนักเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ส่วนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ โรงเรียนดีใกล้บ้าน (นามสมมติ) สำนักเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสาร โดยใช้อุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อันได้แก่ สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ

การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

1. การศึกษาก่อนลงภาคสนามผู้วิจัยเน้นศึกษาเอกสารเกี่ยวกับโรงเรียนกรณีศึกษา โดยศึกษาบริบทของโรงเรียน ประวัติของโรงเรียน โครงสร้างการบริหาร วิสัยทัศน์ เป้าหมายพันธกิจ สำหรับผู้อุปถัมภ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลดังนี้ ประวัติ วิสัยทัศน์และพันธกิจ บทบาทหน้าที่ และนโยบายในการดำเนินงาน
2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนและผู้อุปถัมภ์โรงเรียนล่วงหน้า เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนที่จะจัดส่งหนังสืออย่างเป็นทางการจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามไปในภายหลัง
3. ผู้วิจัยทำความเข้าใจในวิธีการ ขั้นตอนและประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต และสัมภาษณ์
4. เตรียมรายละเอียดต่างๆ ในการดำเนินการเก็บข้อมูล เช่น แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกเอกสาร เป็นต้น
5. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก แฟ้มรวบรวมข้อมูล เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) กล้องถ่ายรูป และของที่ระลึก

การเข้าสู่สนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเดินทางไปสำรวจสถานที่ตั้งของโรงเรียน และเส้นทางในการเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลล่วงหน้าก่อนเข้าสู่สนามจริง เพื่อความสะดวกในการเข้าไปเก็บข้อมูลและสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลในเบื้องต้น

สำหรับผู้อุปถัมภ์ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานโดยผ่านทางโรงเรียนทั้งสองแห่ง โดยผู้วิจัยจำเป็นต้องเปิดเผยสถานภาพที่แท้จริง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลในกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง เนื่องจากการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ราชการ จึงมีความจำเป็นที่ผู้วิจัยต้องเปิดเผยสถานภาพที่แท้จริง ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์ภาพ (Rapport) กับผู้ให้ข้อมูลในกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบุคคลและสภาพแวดล้อม การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนครอบคลุม เพื่อตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการลงภาคสนามในแต่ละโรงเรียนนั้นผู้วิจัยได้แนะนำตัวเพื่อขออนุญาตกับฝ่ายบริหารจากนั้นก็เริ่มแนะนำตัวกับอาจารย์ภายในโรงเรียนทุกกลุ่มสาระ เยี่ยมชมอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการภายในโรงเรียน ทำความรู้จักกับนักเรียนในขณะพักกลางวันและหลังเลิกเรียน และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับคณะครูภายในโรงเรียนทั้งเวลาราชการและหลังเลิกเรียน อาสาช่วยงานถ้ามีโอกาสและสามารถช่วยเหลืองานฝ่ายใดได้ก็เต็มใจในการช่วยเหลือร่วมงาน เพื่อจะได้ทราบระบบในการทำงานและได้สังเกตบรรยากาศในที่ทำงาน โดยในการเก็บข้อมูลในแต่ละโรงเรียนนั้นผู้วิจัยจะไม่รบกวนเวลาทำงานของครูและนักเรียน โดยทำการนัดสัมภาษณ์ในช่วงเวลาว่างและพักกลางวัน ในการเก็บข้อมูลภาคสนามนั้นผู้วิจัยได้ทำตารางการเก็บข้อมูลของแต่ละโรงเรียนทุกวัน รวมเวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 3 เดือน โดยโรงเรียนในฝันวิทยา เก็บข้อมูลประมาณ 6 สัปดาห์ โรงเรียนดีใกล้บ้านเก็บข้อมูลประมาณ 5 สัปดาห์

โรงเรียนในฝันวิทยา (นามสมมติ)

ผู้วิจัยได้ติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียนทางโทรศัพท์ขออนุญาตเข้าไปทำการศึกษาวิจัย โดยแนะนำตัวและหัวข้อในการทำวิจัย หลังจากนั้นจึงได้ไปสำรวจโรงเรียนเพื่อสำรวจเส้นทางและติดต่อเรื่องสถานที่พักตลอดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำหนังสือขออนุญาตจากทางคณะไปมอบให้ทางผู้อำนวยการโรงเรียนด้วยตนเองในวันแรกของการเก็บข้อมูล ด้วยความอนุเคราะห์ของผู้อำนวยการโรงเรียนได้มอบหมายให้ครูฝ่ายวิชาการเป็นคนติดต่อประสานงานในเบื้องต้นกับครูที่จะให้การสัมภาษณ์และแนะนำคณะครูภายในโรงเรียน ผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้นั่งทำงานในสำนักงานร่วมกับคณะครู ซึ่งในภายในสำนักงานประกอบไปด้วยฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายการเงิน รวมทั้งอยู่ใกล้ห้องผู้อำนวยการโรงเรียน ทำให้ผู้วิจัยได้พบกับครูหลายท่านบ่อยขึ้น รวมทั้งบุคคลที่มาติดต่อกับทางโรงเรียน ในช่วงเช้าและพักกลางวันได้ร่วมรับประทานอาหารร่วมกับ

คณะครู ทำให้ได้พบปะพูดคุยกับคณะครูมากขึ้น ทั้งยังให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการให้เอกสารต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อศึกษาข้อมูลของโรงเรียน การติดต่อประสานงานขอสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ การคัดเลือกนักเรียนเพื่อสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ในส่วนของนักเรียนนั้นผู้วิจัยได้พูดคุยกับนักเรียนในช่วงพักเที่ยง บริเวณม้านั่งหน้าห้องสำนักงาน และบริเวณโรงอาหาร เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

สำหรับการสัมภาษณ์ครูนั้นผู้วิจัยจะทำการนัดหมายกับครูผู้สอนด้วยตนเองเพื่อขอสัมภาษณ์ในเวลาว่าง ส่วนการสังเกตการสอนของครูนั้นทางครูผู้สอนจะนัดหมายวันและเวลาเอง การสัมภาษณ์ผู้ปกครองนั้นทางคณะครูจะเป็นผู้ติดต่อนัดหมายให้โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปยังบ้านของผู้ปกครองเอง รวมทั้งรองผู้อำนวยการโรงเรียนได้พาผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ยังบ้านผู้ปกครองซึ่งอยู่ห่างจากโรงเรียนมากนัก สำหรับการสัมภาษณ์ผู้อุปถัมภ์โรงเรียนนั้นได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนหลายท่าน นับตั้งแต่ท่านผู้อำนวยการโรงเรียนได้ทำการนัดหมายตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ซึ่งดูแลด้านการศึกษา โดยเป็นศึกษานิเทศก์ประจำกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและพาผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ ณ ร้านอาหารแห่งหนึ่งในตัวเมืองชลบุรี รวมทั้งท่านรองผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยโดยได้พาไปสัมภาษณ์ผู้อุปถัมภ์โรงเรียนซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีที่เทศบาลตำบล และสัมภาษณ์รองประธานคณะกรรมการสถานศึกษาที่บ้านซึ่งอยู่ห่างจากโรงเรียนไม่มากนัก

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งนี้ ทางคณะครูได้ชักชวนผู้วิจัยให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การรับประทานอาหารเช้าที่บ้านพักครู ขวนไปงานศพ ไปรับประทานอาหารกลางวันในวันหยุดที่บ้าน ขวนไปตลาดนัด ขวนไปรับประทานอาหารในต่างอำเภอ รวมทั้งพาไปยังสถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัด อีกทั้งคณะครูก็จะสอบถามผู้วิจัยถึงความก้าวหน้าของการเก็บข้อมูล การเดินทางมาโรงเรียน ที่พักอาศัย และพูดคุยถึงเรื่องการเรียนของผู้วิจัยอยู่เสมอ

โรงเรียนติโกลบ้าน (นามสมมติ)

ผู้วิจัยได้ติดต่อกับผู้บริหารโรงเรียนทางโทรศัพท์ขออนุญาตเข้าไปทำการศึกษาวิจัย โดยแนะนำตัวและหัวข้อในการทำวิจัย หลังจากนั้นจึงได้เดินทางไปยังโรงเรียนเลย เนื่องจากผู้วิจัยมีเพื่อนที่เรียนสมัยปริญญาตรีอยู่ที่โรงเรียนนี้ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำหนังสือขออนุญาตจากทางคณะไปมอบให้ทางผู้อำนวยการโรงเรียนด้วยตนเอง ในวันแรกของการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ร่วมทำอาหารกลางวันกับครูและนักเรียนเป็นการสังเกตพฤติกรรมและเหตุการณ์ในโรงเรียน ด้วยความอนุเคราะห์ของผู้อำนวยการโรงเรียนได้พูดคุยและสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ท่านแนะนำบุคคลที่จะให้สัมภาษณ์และนัดหมายคณะครูให้กับผู้วิจัย รวมทั้งร่วมประชุมกับคณะครูชี้แจงรายละเอียดในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และแนะนำกับนักเรียนหน้าเสาธงในตอนเช้า ผู้วิจัยได้รับ

อนุญาตให้นั่งทำงานในห้องวิชาการ ในช่วงพักกลางวันได้ร่วมรับประทานอาหารร่วมกับคณะครูซึ่งทางโรงเรียนจัดทำเองทุกวัน โดยครูกับนักเรียนแบ่งเวรกันมาทำ ทำให้ได้พบปะพูดคุยกับคณะครูมากขึ้น ท่านผู้อำนวยการและคณะครูให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการให้เอกสารต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อศึกษาข้อมูลของโรงเรียน การติดต่อประสานงานขอสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ การคัดเลือกนักเรียนเพื่อสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ในส่วนของนักเรียนนั้นผู้วิจัยได้พูดคุยกับครูในช่วงพักเที่ยง บริเวณม้านั่งหน้าห้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และบริเวณโรงอาหาร เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

สำหรับการสัมภาษณ์ครูนั้นผู้วิจัยจะทำการนัดหมายกับครูผู้สอนด้วยตนเองเพื่อขอสัมภาษณ์ในเวลาว่างและมีบางคน ผู้อำนวยการเป็นคนนัดหมายให้ ส่วนการสังเกตการสอนของครูนั้นทางครูผู้สอนจะนัดหมายวันและเวลาเอง การสัมภาษณ์ผู้ปกครองนั้นทางผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูจะเป็นผู้ติดต่อนัดหมายให้โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ในช่วงเช้าขณะมาส่งบุตรหลานในโรงเรียน และได้เดินทางไปยังบ้านของผู้ปกครองด้วยโดยครูที่เป็นเพื่อนของผู้วิจัยได้พาไปซึ่งอยู่ภายในหมู่บ้านไม่ไกลจากโรงเรียนนัก

สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ปกครองที่อยู่ในชุมชนผู้อำนวยการเป็นคนนัดหมายให้มาสัมภาษณ์ที่โรงเรียน บางคนติดภารกิจผู้วิจัยก็จะเดินทางไปหาที่บ้านเอง ส่วนธนาคารกรุงไทยผู้วิจัยได้โทรศัพท์นัดหมายเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและได้เดินทางไปสัมภาษณ์เองที่สำนักงานใหญ่ กรุงเทพฯ

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งนี้ ทางคณะครูกับผู้วิจัยให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วยกัน เช่น การเยี่ยมค่ายลูกเสือ การรับประทานอาหารเย็นที่บ้านพักครู ไปตลาดนัด รับประทานอาหารในอำเภอ รวมทั้งพาไปยังสถานที่ท่องเที่ยวภายในจังหวัดด้วย รวมทั้งสอบถามพูดคุยถึงเรื่องการเรียนรู้ของผู้วิจัยอยู่เสมอ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และถูกต้อง ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุม ซึ่งมีแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

แหล่งข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยแหล่งข้อมูล 3 ประเภท คือ

1. แหล่งเอกสาร ได้แก่ แผนการดำเนินงานของโรงเรียน รายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน แผนกลยุทธ์ แผนพัฒนาโรงเรียน โครงการที่โรงเรียนขอรับการอุปถัมภ์ สรุปรายงานผลการดำเนินงานตามโรงเรียนหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในฝัน แผนการจัดการเรียนการสอนของครู ผลงานของนักเรียนและโรงเรียน เอกสารบันทึกการประชุม รายงานผลการเรียน แฟ้มสะสมงาน

2. แหล่งบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้อุปถัมภ์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเครือข่ายอุปถัมภ์ ศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

3. แหล่งเหตุการณ์ ได้แก่ กิจกรรมของครู กิจกรรมของนักเรียน การจัดการเรียนการสอน ภายในห้องเรียน การจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียน กิจกรรมภายในโรงเรียน

วิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและแบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์เอกสาร จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก แฟ้มรวบรวมข้อมูล เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) และของที่ระลึก โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสังเกต ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโดยเข้าไปดูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การประชุมครู การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การต้อนรับคณะศึกษาดูงาน การต้อนรับการเข้าเยี่ยมชมโรงเรียนของเจ้าหน้าที่จากกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ได้แก่ การเข้าแถวหน้าเสาธงตอนเช้าของนักเรียน การศึกษานอกสถานที่ที่ลำห้วยกระเสี้ยวของนักเรียน การเยี่ยมค่ายลูกเสือ การเข้าร่วมงานวันปีใหม่ โดยผู้วิจัยใช้กรอบการสังเกตของ Lofland (1971 อ้างถึงใน สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2537) 6 หน่วย ได้แก่

1.1 การกระทำ (acts) คือ พฤติกรรมของคนที่อยู่ในโรงเรียนกรณีศึกษาแสดงออกในเรื่องต่างๆ เช่น การพูดคุย การซักถาม พฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู

1.2 กิจกรรม (activities) คือ พฤติกรรมของคนที่อยู่ในโรงเรียนกรณีศึกษาที่เป็นขั้นตอนในการทำงาน การกระทำของคนหลายๆ คนที่แสดงความสำคัญและเกี่ยวข้องกัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีกระบวนการ มีขั้นตอน แบบแผน

1.3 ความหมาย (meaning) คือ ผู้วิจัยสังเกตการณ์ให้ความหมายของการกระทำหรือกิจกรรมโดยคำพูดที่แสดงออกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เช่น ผลจากการมีส่วนร่วมจากผู้อุปถัมภ์ส่งผลต่อผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน อย่างไร เป็นต้น

1.4 ความสัมพันธ์ (relation) คือ การเกี่ยวข้องระหว่างคนในพื้นที่กรณีศึกษา เช่น สัมพันธภาพของครูกับนักเรียน ผู้บริหารกับครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในระหว่างการเรียนการสอน ผู้บริหารกับผู้อุปถัมภ์

1.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (participation) คือ การพิจารณาบทบาทของผู้ให้ข้อมูลที่แสดงบทบาทในโรงเรียน เช่น การเข้าร่วมประชุม การนำผลงานของนักเรียนมาแสดงกิจกรรมในโรงเรียน

1.6 สถานที่ (setting) คือ สถานการณ์และสภาพที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและห้องเรียนของครูที่เป็นผู้ให้ข้อมูล เช่น การจัดห้องเรียน บรรยากาศในห้องเรียน

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง แบบไม่เป็นทางการ เน้นการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง ส่วนผู้อุปถัมภ์ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ ให้ผู้ให้ข้อมูลตอบอย่างอิสระ
2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยสนใจเป็นพิเศษ
3. การสัมภาษณ์แบบตะล่อมกล่อมเกล่า เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยต้องใช้

ความระมัดระวังในการใช้คำถาม เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเผยข้อมูลให้ได้มากที่สุด

โรงเรียนในฝันวิทยา มีผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม โดยจำแนกดังนี้

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน
- 2) ครูที่รับผิดชอบโครงการโรงเรียนในฝัน จำนวน 5 คน
- 3) นักเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ชั้นละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรม

ของโรงเรียนอยู่เป็นประจำ

- 4) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเป็นประจำ
- 5) ผู้อุปถัมภ์ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่
  - 1.ศึกษานิเทศก์ ประจำกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
  - 2.นายกเทศมนตรี ซึ่งมีตำแหน่งนายกสมาคมผู้ปกครองและครู
  - 3.คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

โรงเรียนติโกัดบ้าน มีผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ 5 กลุ่ม ซึ่งจำแนกได้ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน
- 2) ครูที่รับผิดชอบโครงการโรงเรียนในฝัน จำนวน 6 คน
- 3) นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นละ 1 คน

รวมทั้งสิ้น 6 คน โดยเป็นนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเป็นประจำ

- 4) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน โดยเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนเป็นประจำ
- 5) ผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในฝัน จำนวน 5 ท่าน ได้แก่
  1. รองผู้อำนวยการฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์และข้อมูลการตลาด ธนาคารกรุงไทย
  2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสนทนากลุ่มเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันของผู้เข้าร่วมสนทนากับผู้วิจัย การถกประเด็นสนทนา มีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นตลอดจนการโต้แย้ง ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มโดยมีเป้าหมายเพื่อ ตรวจสอบผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ในด้านนักเรียน โดยการสนทนากลุ่มจะจัดดำเนินการโรงเรียนละ 3 กลุ่มแบ่งตามระดับชั้นสูงสุดที่ศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา นักเรียนชั้น ม.1-ม.3 ชั้นละประมาณ 10 คน โรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนชั้น ม.4 –ม.6 ชั้นละประมาณ 10 คน โดยผู้เข้าร่วมสนทนาแต่ละกลุ่มจะถูกคัดเลือกโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกนักเรียนคือ เป็นนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอยู่เป็นประจำ โดยผู้วิจัยทำการติดต่อกับครูที่สอนในแต่ละชั้นเพื่อบอกวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มและหลักเกณฑ์การคัดเลือกนักเรียน

4. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ที่รวบรวมมาได้ นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ประกอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตรวมทั้งการวิเคราะห์เพื่อสรุปข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ จึงมีทั้งตัวผู้วิจัยที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยและมีเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้าง โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์เพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือ

2. สร้างเครื่องมือตามแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคำถามในการสัมภาษณ์จากงานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2549) ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคล 5 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้อุปถัมภ์ และสร้างแนวคำถามการสนทนากลุ่มนักเรียน และแนวคำถามในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์เพิ่มเติม

4. นำเครื่องมือที่สร้างให้ รศ.ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ อาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความถูกต้องของภาษาที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด มีจำนวน 4 ชุด ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เอกสาร คือ แบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนและผู้อุปถัมภ์ ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ ความสำคัญของเอกสาร ชนิดของเอกสาร แหล่งที่มาของเอกสาร และเนื้อหาสาระที่สำคัญของเอกสาร

สำหรับการตอบคำถามในวัตถุประสงค์ข้อที่สาม ผลจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้ง 4 ด้าน ผู้วิจัยได้ทำการควบคุมและตรวจสอบโดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมจากผู้อุปถัมภ์ 4 ด้าน โดยศึกษาว่าหลังจากผู้อุปถัมภ์เข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนเกิดผลอย่างไรบ้าง ดังนี้

- 1) ด้านนักเรียน ศึกษาผลงานนักเรียนและสถิติการศึกษาต่อของนักเรียน
- 2) ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ศึกษาจากแผนการจัดการเรียนรู้
- 3) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ศึกษาจากโครงการฝึกอบรมครู
- 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร ศึกษาจากเอกสารงบประมาณของโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต คือ แบบบันทึกเหตุการณ์ แบบสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน และแบบบันทึกการสังเกตการสอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียน เช่น สถานที่ตั้งของโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติงานหรือโรงฝึกงาน จำนวนบุคลากร จำนวนนักเรียน ฯลฯ

2.2 พฤติกรรมในการดำเนินงานของผู้บริหาร พฤติกรรมในการดำเนินงานของครู พฤติกรรมในการดำเนินกิจกรรมของนักเรียน และความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน 6 ชุด คือ แนวทางการสัมภาษณ์ผู้บริหาร แนวทางการสัมภาษณ์ครู แนวทางการสัมภาษณ์นักเรียน แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แนวทางการสัมภาษณ์ผู้อุปถัมภ์ และแนวทางการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์

สำหรับการตอบคำถามในวัตถุประสงค์ข้อที่สาม ผลจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทั้ง 4 ด้าน ผู้วิจัยได้ทำการควบคุมและตรวจสอบว่าผลมาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ โดยการตั้งคำถามสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลว่าหลังจากผู้อุปถัมภ์เข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนเกิดผลกับครู นักเรียน โรงเรียน และงบประมาณอย่างไรบ้าง โดยสัมภาษณ์บุคคลทุกกลุ่มที่ให้ข้อมูลและครอบคลุมผลจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ทุกด้าน

4. แนวการสนทนากลุ่มสำหรับนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ผลของการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์โรงเรียนในพื้นที่ในด้านนักเรียน

สำหรับการตอบคำถามในวัตถุประสงค์ข้อที่สาม ผลจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ในด้านนักเรียน ผู้วิจัยได้ทำการควบคุมและตรวจสอบว่าผลมาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ด้านนักเรียน โดยมีแนวคำถามผู้ให้เข้าร่วมสนทนากลุ่มร่วมสนทนาว่านักเรียนมีพฤติกรรมหรือมีผลงานหลังจากผู้อุปถัมภ์เข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนอย่างไรบ้าง

4. แผนการศึกษาภาคสนาม

ผู้วิจัยได้วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนลงภาคสนาม เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีช่วงเวลาที่เหมาะสมและเป็นระบบ ซึ่งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลของโรงเรียนแต่ละแห่งได้เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง บางครั้งจึงมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการเก็บข้อมูล และเมื่อเก็บข้อมูลจริงผู้วิจัยได้บันทึกช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล โดยกำหนดช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ และแหล่งข้อมูล ในแต่ละกรณีศึกษา ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 10 แผนปฏิบัติการการศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
โรงเรียนในฝัน วิทยา 11 ธ.ค. 2550 ถึง 14 ธ.ค. 2550	1) สัมภาษณ์รองผู้อำนวยการโรงเรียน 2) ศึกษาเอกสารของโรงเรียน 3) สังเกตกิจกรรมภายในโรงเรียนตั้งแต่ตอนเช้าถึงตอนเลิกเรียน และเข้าร่วมต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากโรงเรียนในฝันจังหวัดจังหวัดเชียงราย 4) สังเกตสภาพแวดล้อมของโรงเรียน	1) รองผู้อำนวยการโรงเรียน 2) เอกสารของโรงเรียน 3) โรงเรียนและชุมชน	1) แนวทางการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 2) แบบสังเกตสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 3) แบบบันทึกเอกสาร
16 ธ.ค. 2550 ถึง 21 ธ.ค. 2550	1) ศึกษาเอกสารของโรงเรียน 2) สัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้อุปถัมภ์) 3) สัมภาษณ์กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้อุปถัมภ์) 4) สัมภาษณ์ครูฝ่ายปกครอง 5) สัมภาษณ์ครูฝ่ายปกครองคนที่ 2 6) สัมภาษณ์ครูฝ่ายวิชาการ 7) สัมภาษณ์ครูฝ่ายแนะแนว 8) สัมภาษณ์ครูคอมพิวเตอร์ 9) สังเกตการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 10) สังเกตการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 11) สังเกตการณ์สอนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 12) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 13) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	1) เอกสารของโรงเรียน 2) ผู้อุปถัมภ์ 2 ท่าน 3) ครู 5 คน 4) สังเกตการสอน 3 ห้อง 5) นักเรียน 3 คน 6) ผู้ปกครอง 1 คน	1) แบบบันทึกเอกสาร 2) แนวทางการสัมภาษณ์ผู้อุปถัมภ์ 3) แนวทางการสัมภาษณ์ครู 4) แบบบันทึกการสังเกตการสอน 5) แนวทางการสัมภาษณ์นักเรียน 6) แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

ตารางที่ 10 แผนปฏิบัติการการศึกษาภาคสนาม (ต่อ)

ระยะเวลา	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
	14) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 15) สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1		
25 ธ.ค. 2550 ถึง 28 ธ.ค. 2550	1) ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารของทางโรงเรียน 2) สังเกตกิจกรรมภายในโรงเรียน ศึกษาเอกสารของโรงเรียน 3) สังเกตแบบมีส่วนร่วมกิจกรรมปีใหม่ของทางโรงเรียน 4) สังเกตการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 5) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	1) เอกสารของโรงเรียน 2) กิจกรรมในโรงเรียน 3) นักเรียน	1) แนวทางการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร 2) แบบสังเกตสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 3) แบบบันทึกเอกสาร
3 ม.ค. 2551 ถึง 5 ม.ค. 2551	1) ศึกษาเอกสารของโรงเรียน 2) สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 3) สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 4) สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 5) สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 7) สันทนาการกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 8) สันทนาการกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 9) สัมภาษณ์รองประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้อุปถัมภ์)	1) เอกสารของโรงเรียน 2) ผู้ปกครอง 4 คน 3) นักเรียน 20 คน 4) ผู้อุปถัมภ์ 1 ท่าน	1) แบบบันทึกเอกสาร 2) แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม 4) แนวทางการสัมภาษณ์ผู้อุปถัมภ์
7 ม.ค. 2551 ถึง 11 ม.ค. 2551	1) สังเกตการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) สังเกตการสอนวิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 3) สันทนาการกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 4) สังเกตกิจกรรมวันสถาปนาโรงเรียนในภาคเช้าวันที่ 9 มกราคม 2551 5) สังเกตการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ชั้น ปวช.2 6) สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 7) สัมภาษณ์ผู้อุปถัมภ์(นายกเทศมนตรีและนายก	1) กิจกรรมในโรงเรียน 2) นักเรียน 10 คน 3) ผู้ปกครอง 1 คน 4) ผู้อุปถัมภ์ 1 ท่าน 5) เอกสารของ	1) แบบบันทึกการสังเกตการสอน 2) แนวทางการสนทนากลุ่ม 3) แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 4) แนวทางการ

ตารางที่ 10 แผนปฏิบัติการการศึกษาภาคสนาม (ต่อ)

ระยะเวลา	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
	สมาคมผู้ปกครองและครู) 8) ศึกษาเอกสารและจัดกระทำข้อมูล	โรงเรียน	สัมภาษณ์ ผูู้ปถัมภ์ 5) แบบบันทึก เอกสาร
14 ม.ค. 2551 ถึง 15 ม.ค. 2551	1) สัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ ประจำกองการศึกษา ตัวแทนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (ผู้อุปถัมภ์) 2) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน	1) ผู้อำนวยการ โรงเรียน 1 คน 2) ผู้อุปถัมภ์ 1 ท่าน	1) แนวทางการ สัมภาษณ์ ผู้บริหาร 2) แนวทางการ สัมภาษณ์ ผู้อุปถัมภ์
โรงเรียนดี ใกล้บ้าน 7 ก.พ. 2551 ถึง 8 ก.พ. 2551	1) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน 2) ศึกษาเอกสารของโรงเรียน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ของโรงเรียน เอกสารของโรงเรียนในฝัน 3) สังเกตกิจกรรมภายในโรงเรียนตั้งแต่ตอนเช้าถึง ตอนเลิกเรียน 4) สังเกตสภาพแวดล้อมของโรงเรียน	1) ผู้อำนวยการ โรงเรียน 2) เอกสารของ โรงเรียน 3) กิจกรรมใน โรงเรียน 4) โรงเรียน และชุมชน	1) แนวทางการ สัมภาษณ์ ผู้บริหาร 2) แบบบันทึก เอกสาร 3) แบบบันทึก เหตุการณ์ 4) แบบบันทึก สภาพแวดล้อม ของโรงเรียน
11 ก.พ. 2551 ถึง 15 ก.พ. 2551	1) ศึกษาเอกสารของโรงเรียน 2) ศึกษาแผนการสอนของครูและผลงานของ นักเรียน 3) สังเกตแบบมีส่วนร่วมกิจกรรมบูรณาการน้ำใส กระเสียว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 4) สังเกตกิจกรรมภายในโรงเรียน 5) สังเกตการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 6) สังเกตการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 7) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน 8) สัมภาษณ์ครูคุณบาล 9) สัมภาษณ์ครูคอมพิวเตอร์	1) เอกสารของ โรงเรียน 2) กิจกรรม ภายใน โรงเรียน 3) สังเกตการ สอน 2 ห้อง 4) ผู้อำนวยการ โรงเรียน 5) ครู 3 คน 6) นักเรียน 1 คน	1) แบบบันทึก เอกสาร 2) แบบบันทึก เหตุการณ์ 3) แบบบันทึก การสังเกตการ สอน 4) แนวทางการ สัมภาษณ์ ผู้บริหาร 5) แนวทางการ สัมภาษณ์ครู 6) แนวทางการ

ตารางที่ 10 แผนปฏิบัติการการศึกษาภาคสนาม (ต่อ)

ระยะเวลา	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
	10) สัมภาษณ์ครูวิทยาศาสตร์ 11) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1		สัมภาษณ์ นักเรียน
18 ก.พ. 2551 ถึง 22 ก.พ. 2551	1) ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารของทางโรงเรียน 2) สังเกตกิจกรรมภายในโรงเรียน 3) สังเกตการสอนวิชาเสริมคอมพิวเตอร์ ชั้นอนุบาล 2/1 4) สังเกตการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ ชั้นอนุบาล 2/2 5) สัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้อุปถัมภ์ ตัวแทนจากโรงงานน้ำตาล) 6) สัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้อุปถัมภ์ ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล) 7) สัมภาษณ์ครูฝ่ายกิจกรรมนักเรียน 8) สัมภาษณ์ครูฝ่ายการเงิน 9) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 10) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 11) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 12) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	1) เอกสารของโรงเรียน 2) กิจกรรมภายในโรงเรียน 3) สังเกตการสอน 2 ห้อง 4) ผู้อุปถัมภ์ 2 ท่าน 5) ครู 2 คน 6) นักเรียน 4 คน	1) แบบบันทึกเอกสาร 2) แบบบันทึกเหตุการณ์ 3) แบบบันทึกการสังเกตการสอน 4) แนวทางการสัมภาษณ์ ผู้อุปถัมภ์ 5) แนวทางการสัมภาษณ์ครู 6) แนวทางการสัมภาษณ์นักเรียน
25 ก.พ. 2551 ถึง 29 ก.พ. 2551	1) ศึกษาเอกสารของโรงเรียน 2) สังเกตการณ์สอนวิชาคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3) สัมภาษณ์ตัวแทนธนาคารกรุงไทย ที่ธนาคารกรุงไทยสำนักงานใหญ่ กรุงเทพฯ (ผู้อุปถัมภ์) 4) สัมภาษณ์ครูคอมพิวเตอร์(ต่อ) 5) สัมภาษณ์ครูอนุบาล(ต่อ)	1) เอกสารของโรงเรียน 2) ห้องปฏิบัติการทางภาษา 1 ห้อง 3) ผู้อุปถัมภ์ 1 ท่าน 4) ครู 2 คน	1) แบบบันทึกเอกสาร 2) แบบบันทึกการสังเกตการสอน 3) แนวทางการสัมภาษณ์ ผู้อุปถัมภ์ 4) แนวทางการสัมภาษณ์ครู

ตารางที่ 10 แผนปฏิบัติการการศึกษาภาคสนาม (ต่อ)

ระยะเวลา	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ
1 มี.ค. 2551 ถึง 7 มี.ค. 2551	1) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน (ต่อ) 2) สัมภาษณ์รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) สัมภาษณ์รองประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ผู้อุปถัมภ์) 4) สัมภาษณ์ครูคอมพิวเตอร์(ต่อ) 5) สัมภาษณ์ครูฝ่ายวิชาการ 6) สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 7) สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 8) สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 9) สัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 10) สนทนากลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 11) สนทนากลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 12) สนทนากลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	1)ผู้อำนวยการ โรงเรียน 1 คน 2)รองผู้อำนวยการ การ 1 คน 3) ผู้อุปถัมภ์ 1 ท่าน 4) ครู 2 คน 5) ผู้ปกครอง 3 คน 6) นักเรียน 31 คน	1) แนวทางการ สัมภาษณ์ ผู้บริหาร 2) แนวทางการ สัมภาษณ์ ผู้อุปถัมภ์ 3) แนวทางการ สัมภาษณ์ครู 4) แนวทางการ สัมภาษณ์ ผู้ปกครอง 5) แนวทางการ สัมภาษณ์ นักเรียน 6) แนวทางการ สนทนากลุ่ม
20 มีนาคม 2551	สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ ศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน	เจ้าหน้าที่ 1 คน	แนวทางการ สัมภาษณ์

5. การจัดการทำข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มาทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งทั้ง 3 กระบวนการนี้จะทำควบคู่ไปกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนสุดท้ายนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเขียนรายงานการวิจัย

5.1 การลดทอนข้อมูล (data reduction) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่บันทึกในภาคสนาม (full field note) มาวิเคราะห์แล้วจัดลงในหัวข้อที่เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา ซึ่งเป็นการเลือกเห็นหาจุดที่น่าสนใจ อันจะทำให้เข้าใจง่าย สรุปลย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บจากสนาม

5.2 การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความพอเพียง และความน่าเชื่อถือได้ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) กล่าวคือ การได้ข้อมูลจากหลายๆ ฝ่าย หรือหลายๆ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยการสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้อุปถัมภ์ ในประเด็นเดียวกัน พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนเหล่านี้ด้วยจนกระทั่งได้รับความเห็นในเรื่องนั้นๆ ออกมาตามที่คนในสังคมนั้นเข้าใจและรู้สึก

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลหลายลักษณะหลายวิธี มีการศึกษาอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง จึงทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำควบคู่กันไปตลอดกระบวนการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 4 ลักษณะ ดังนี้

1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเอกสารและข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์แล้วจัดระบบข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ก่อนนำมาสังเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปของการบรรยาย

2) การจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) โดยใช้การจำแนกแบบใช้แนวคิดทฤษฎีและไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล

3) การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparative Method) คือ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาจากการมีส่วนร่วมของผู้อุปถัมภ์ของทั้งสองกรณีศึกษา

4) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เมื่อได้เห็นรูปธรรมหรือเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์แล้วลงมือสร้างข้อสรุป เรียกว่าเป็นสมมติฐานชั่วคราว ถ้าได้รับการยืนยัน โดยการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเพื่อพิสูจน์สมมติฐานนั้น ก็จะถือเป็นข้อสรุปที่มีความเป็นนามธรรมมากขึ้น เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปของงานวิจัย